

§ 22, hovedafsnit 2 og hovedkontiene 4, 61.-4.65. samt hovedafsnittene 5 og 6 betragtedes som vedtaget med samme stemmetal som § 22.1.

§ 22 i øvrigt og §§ 23-30 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om teatervirksomhed.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 71) findes i tidenden sp. 2608, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2011).

Der var stillet 7 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet følgende 4 ændringsforslag:

Af *Hanne Reimtoft*:

Til kapitel 1.

1) Kapitlet affattes således:

„Ansvarlighed.

§ 1. Enhver offentlig teaterforestilling skal ledes af en person, der er ansvarlig for forestillingen over for straffeloven.

Stk. 2. Den ansvarshavende leder for en offentlig teaterforestilling skal

- 1) være myndig,
- 2) have bopæl her i landet.

§ 2. Den ansvarshavende leder skal drive virksomheden for egen regning.

Stk. 2. Den ansvarshavende leder må ikke drive teaterforlagsvirksomhed i Danmark eller have økonomisk interesse i sådan virksomhed.

Stk. 3. Den ansvarshavende leder eller

den antagne leder skal personligt lede virksomheden.“

Til § 9.

2) Paragraffen affattes således:

„§ 9. Den kunstneriske ledelse af teatervirksomheden skal varetages af den ansvarshavende leder. Der kan ikke gøres indskrænkninger i den kunstneriske leders ret til frit og uafhængigt at træffe bestemmelse om repertoire, engagementer og øvrige kunstneriske spørgsmål.“

Til § 11.

3) Stk. 3 affattes således:

„Stk. 3. Opbygningen af en landsdelsscene i Sønderjylland påbegyndes i finansåret 1970-71.“

Til §§ 18 og 19.

4) Paragrafferne udgår, og i stedet indsættes:

„§ 0. Der ydes støtte til teatre, der ikke omfattes af bestemmelserne i §§ 11-17. Underskuddet ved driften af teatrene dækkes med 50 pct. af staten og 50 pct. af vedkommende amtskommune. Teatrenes budgetter skal godkendes af ministeriet for kulturelle anliggender og vedkommende amtsråd.

Stk. 2. Ved udgangen af hver driftsperiode samt ved teaterledelsens fratræden skal et revideret driftsregnskab indsendes til godkendelse i ministeriet for kulturelle anliggender og i vedkommende amtsråd. Såfremt det godkendte regnskab over indtægter og udgifter udviser overskud, må dette ikke udbetales til økonomiske parthavere, men skal i henhold til et af ministeriet for kulturelle anliggender godkendt budget anvendes til en udvidelse af det pågældende teaters aktiviteter.“

Bemærkninger.

Til nr. 1.

Politimestertilladelse til teaterforestillinger er i bedste fald en helt betydningsløs formalitet. Da man ikke kan se bort fra muligheden for et misbrug til overgreb mod den kunstneriske frihed, bør bestemmelsen helt forsvinde. En bestemmelse om en ansvarshavende leder (i lighed med pressen) må fuldt ud kunne tilfredsstille kravet om mulighed for retslig forfølgelse, for så vidt

det ikke allerede dækkes af eksisterende lovgivning om selskaber, institutioner m. v.

Til nr. 2.

Lovforslagets § 9 åbner en hidtil uset, muligvis grundlovsstridig, i hvert fald fra ethvert synspunkt utilstødelig mulighed for en politisk regering til at begrænse den kunstneriske frihed. Ændringsforslaget tilgodeser betydningen af, at denne frihed udtrykkelig lovfæstes.

Til nr. 3.

Ved ændringsforslaget tilsigtes opbygningen af en landsdelsscene i Sønderjylland påbegyndt i finansåret 1970-71.

Til nr. 4.

Lovbundne tilskud må være et centralt krav til en ny teaterlov. Teatrets nuværende økonomiske misere er netop en følge af rammelovsprincippets utilstrækkelighed. § 19 fikserer endog på forhånd ad lovgivningens vej et uadækket tilskudsbehov. Tilskud må betragtes som et naturligt statsligt bidrag til en kulturfunktion. At forlange tilskud tilbagebetalt til statskassen i (sjældne) tilfælde af overskud, altså en slags profit af de investerede midler, er i uoverensstemmelse med de principper, der må anlægges for statens forhold til kulturvirksomhed. Selvsagt bør tilskudsberettiget teatervirksomhed heller ikke give privatkapitalistisk profit (hvilket bemærkninger til § 19 (3. afsnit) synes at åbne mulighed for).

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Niels Matthiasen: Det kan måske lyde negativt, når jeg siger, at det bedste, der er sket med teaterlovforslaget under udvalgsbehandlingen, er den revisionsparagraf, vi har fået indføjet. Det er imidlertid ikke ment negativt. Over for vore ønsker har vi i socialdemokratiet mødt kulturministeren som de gode viljers og de manglende mulighedsers mand, det sidste dog uden egen skyld, det er finansministeren, der begrænser hans muligheder.

Forholdet er, at revisionen af teaterloven er faldet på et tidspunkt, hvor regeringen

mangler penge. Hvornår gør regeringer i øvrigt ikke det, når det gælder kulturpolitik? Lovforslaget er mere end nogen sinde en rammelov, hvor alle ønskelige aktiviteter frit kan udfolde sig og påregne sympati og støtte; der er altså bare det beklagelige, at der er ikke nok at have sympatien i. Derfor er det godt, at loven skal revideres igen i 1973-74. Til den tid er der vel muligheder for, at der kan laves fastere tilskudsrammer end nu. Vi må gå ud fra, at der, efter at der nu for gud ved hvilken gang under denne regering foretages økonomiske indgreb for at sikre betalingsbalancen og genoprette økonomien, til den tid må være skabt bedre økonomiske forhold. Håbet beskæmmer i hvert fald ingen.

Formentlig kommer tidspunktet også til at passe med en revision af loven om det kgl. teater, således at alle former for teater her i landet kan omfattes af samme lov.

Lovforslagets væsentligste fejl er fortsat den, som jeg pegede på ved førstebehandlingen, at der ikke er tilstrækkeligt med penge i den til at imødekomme bare de rimeligste krav, der rejses om en øget støtte til teaterdrift.

Det er en beklagelig ting, at et jysk operahus er skudt ud i en uvis fremtid, hvis man mener, at der er behov, talentmasse og kræfter til at etablere det allerede nu. I det hele taget har der under dette hurtige udvalgsarbejde ikke været tilstrækkelig tid til drøftelse netop af operaens og ballettens fremtid og deres placering i dansk kulturliv.

Derimod har vi haft lejlighed til at drøfte ideen om teaterhuse i forbindelse med butikcentre. Jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg finder ideen meget inspirerende formet i det oplæg, som udvalget modtog fra en initiativgruppe i Rødovre, først og fremmest derved at man har en mulighed for at skabe et aktivitetscenter i menneskers egen hverdag. En placering, der kan fjerne den fremmedgørelse, den forlorte fornemme finhed, der hos mange mennesker forbindes med det traditionelle teater.

I øvrigt skal jeg henvise til betænkningen og ved denne lejlighed nøjes med at koncentrere mig om nogle enkelte principielle ting, som vi fra socialdemokratiets side har fremført og lagt vægt på at få med i loven eller i betænkningen.

Ved lovforslagets fremsættelse blev

[Niels Matthiasen.]

spørgsmålet om statens teaterskole lagt åbent for udvalget, skønt man vel nok kunne betvivle, med hvilke særlige forudsætninger dette skulle behandle et spørgsmål, der deler teatret i to skarpt adskilte lejre: skal skuespilelever uddannes på et teater eller på en selvstændig teaterskole — en deling, der har eksisteret, så længe jeg kan huske, og som formentlig altid vil eksistere.

Begge former har udvalget set i arbejde. Om dem begge kan der, som Fritz Jürgensen sagde, både siges pro et contra, men én ting er i hvert fald blevet klart, at det ville ikke være rimeligt, om teaterskolen allerede inden det første hold elever havde fuldført deres uddannelse, skulle stoppes eller skulle omlægge sin grundlæggende arbejdsform. Først efter en rimelig forsøgsperiode er der skabt mulighed for at sammenligne de to uddannelsesformer, først da kan der træffes beslutning om, hvilken af formerne man vil foretrække, eller om man måske vil foretrække dem begge, idet det vel heller ikke kan udelukkes, at hvad der er den rigtige uddannelse for nogle ikke nødvendigvis er det for andre.

Dertil kommer, at teaterskolen skal begynde på uddannelsen i almen teaterpraktik, altså uddannelse af instruktører, scenografer, scenemestre, for blot at nævne nogle af de områder, hvor en dyberegående uddannelse er nødvendig. Ikke mindst af den grund synes jeg, når teater i dag koster mange penge og driften er dyr, at det er en ganske fornuftig ting at give folk, der skal arbejde på teatret, også dem bag scenen, en uddannelse, så driften ikke bliver dyrere end nødvendigt.

I forbindelse med elevskolerne gjorde det indtryk på udvalget, hvilke ringe økonomiske muligheder eleverne har, fordi de i deres uddannelse ikke som andre unge under uddannelse har mulighed for erhvervsarbejde ved siden af og heller ikke må gøre statist-tjeneste på teatret i de første 2 år af uddannelsen. Her er der noget, der rent administrativt bør kunne rettes på.

Det er nu ikke, fordi de uddannede skuespillere har så forfærdelig meget bedre vilkår. Det er i dag muligt at engagere en ung færdiguddannet skuespiller for 1.000 kr. om måneden i en sæson på 9 måneder, altså

en årsindtægt på 9.000 kr. Vi har til sammenligning fået oplyst, at et cykelbud ved post- & telegrafvæsenet efter 3 måneders prøvetid har 2.050 kr. om måneden, altså dog en årsløn på knap 25.000 kr. Det er ikke, fordi jeg mener, at cykelbudet får for meget, men der er et eller andet urimeligt skævt i skuespillernes grundløn, som det må være naturligt at man ser på fra ministeriets side ved godkendelse af fremtidige standardbudgetter.

Der savnes for skuespillernes vedkommende i allerhøjeste grad også mulighed for en efteruddannelse. Mange moderne stykker, musicals, stiller krav om færdigheder, som en midaldrende skuespillergeneration ikke er blevet uddannet i, og man bør i forbindelse med efteruddannelse overveje, om der ikke både på teaterskolen og ved særlige seminarer på landsdelsscenerne kan skabes bedre vilkår her, end lovforslaget umiddelbart ser ud til at rumme.

I forbindelse med landsdelsscenerne er det sikret, at styrelsen af disse får større frihed i valget af teaterchef ved, at ministeren skal godkende den indstilling, der kommer, i modsætning til forslaget, efter hvilket ministeren kunne udskyde kandidater, således at ledelserne kun kunne vælge en af ministeren i forvejen godkendt person.

Jeg vil også gerne pege på de bemærkninger, der står i betænkningen vedrørende den sønderjyske landsdelsscene, hvor udvalget finder det rimeligt, at tilskuddet, når den oprettes, dækkes af staten med 75 pct.

I lovens § 13, også vedrørende landsdelsscenerne, indsættes et nyt stk. 4 om oprettelse af virksomhedsnævn på landsdelsscenerne bestående af ledelsen og repræsentanter for samtlige grupper af ansatte på teatret. Der var i udvalget almindelig sympati for dette forslag, om end der måske nok var nogle, der mente, at vi var lidt tidligt ude, at det ligesom kunne have ventet til næste revision af loven.

Jeg ved ikke, om det er rigtigt, men jeg har en fornemmelse af, at hvis det ikke er det første sted, er det i hvert fald et af de første steder, virksomhedsnævn lovfæstes. Jeg synes, det er en rimelig betragtning, at hvis der er sympati for denne tanke, hvis man virkelig ønsker et bedre arbejdsklima rundt omkring og tror på, at det kan skabes ved oprettelse af virksomhedsnævn, må det

[Niels Matthiasen.]

være rigtigt, at staten går i spidsen på de områder, hvor den har mulighed derfor. Et virksomhedsnævn, hvor alle på teatret arbejdende grupper er repræsenteret, skal ikke tage beslutning eller påtage sig noget kunstnerisk ansvar i forhold til repertoirevalg og rollebesætninger — kunst er ikke et spørgsmål om kvalificeret majoritet — men det har til opgave at gøre teatret til en god arbejdsplads, at skabe et godt arbejdsklima, hvori også kunsten kan trives. Der er hermed også virkeliggjort et lille stykke af betænkning nr. 517.

Under lovforslagets behandling er der sket en glædelig udvikling inden for de turnerende teatre. Der er allerede dannet det i loven omtalte samarbejdsudvalg, Turnéteatrenes Fællesudvalg. De har udsendt en plan for turnéteatersæsonen 1970-71. Børneteatrene er også repræsenteret her, og det er med tilfredshed, at vi i socialdemokratiet kan konstatere, at allerede for sæsonen 1970-71 oprettes der et kontor, der kan skabe en bedre formidling af teatrenes forestillinger til skoler og til ungdom, og vi er også tilfreds med, at der tilstræbes en nyordning for sæsonen 1971-72.

Må jeg i øvrigt om børneteatrene sige, at her har vi jo netop et af de punkter, hvor det er beklageligt, at der mangler penge. For selv om der nok er sket en væsentlig forøgelse af støtten til børneteatre, er det alt for lidt, børneteatrene får i forhold til det øvrige teaterliv: kun 3 pct. af teaterstøtten går til børneteatre. Hvis man virkelig vil føre en langsigtet kulturpolitik, må der lægges meget mere vægt på børneteatrene; det er dér, fremtidens publikum sidder. Der må åbnes muligheder også over kommunerne for at få mere gang i dette arbejde.

Må jeg nævne et eksempel, Komediøvognen. Det er en gruppe, som har arbejdet professionelt med børneteater med det formål at fremme lysten hos børn og unge til både at spille teater selv og interessere sig for teatret som kunstform. Man inddrager publikum i spillet på en helt uhøjtidelig måde, man inddrager musik, visuelle elementer og bevægelse som noget ligeberettiget ved siden af ordet. I de 2 år, Komediøvognen har eksisteret, har man sat 15 forestillinger op, så man har et løbende repertoire. Man har spillet over 1.000 gange, og

først og fremmest har man søgt at tilrettelægge spillet således, at man kunne få kontakt med hele publikum, med alle børnene. Dette arbejde er gennemført af en trup på 15 mennesker, der har arbejdet for en uhyrlig ringe løn, og der er ingen udsigter til forbedringer, idet man på den ansøgning, man har sendt til ministeriet, har fået det svar, at man er blevet nedskåret med $\frac{2}{3}$ pct., til trods for at man her har en målsætning, som virkelig er i overensstemmelse med teaterlovens hensigt. Der bør på dette område findes flere midler.

Endelig skal jeg gøre nogle bemærkninger til det, der står i betænkningen om støtten til anden teatervirksomhed. Først det positive: de små teatre har fået deres eget stykke i paragraffen, og ministeren har i et samråd forsikret udvalget om, at de små teatre ikke vil få ringere vilkår end i dag. Jeg vil endda være så optimistisk at tro, at de efter ministerens udtalelser kan regne med, at de vil få bedre vilkår. Desværre er det mere begrænset, hvad der kan forventes af støtte til de 3 store privatteatre i København: Det Ny Teater, Folketeatret og Ungdommens Teater. Der er ikke kommet mere med i lovforslaget rent økonomisk, end der var ved fremsættelsen. Jeg beklager, at ministeren ikke allerede under lovforslagets behandling søgte mulighed for at skabe en støtteordning, som kunne omfatte alle faste teatre i hovedstadsområdet og dækkes med tilslutning både fra København og Frederiksberg, men også, hvad der ville være rimeligt, med tilslutning fra Københavns amt og Frederiksberg amt, som reelt er oplandet for hovedstadsteatrene.

Vi har udtrykkelig fra socialdemokratiets side fremhævet, at vi ikke forventede, at man kunne lave en detaljeret ordning med det samme, men at den sandsynligvis måtte gennemføres i etaper, både i forhold til, hvilke teatre den skulle omfatte, inden for hvilken periode den skulle træde i kraft, og hvilke beløb der skulle stilles til rådighed. Vi vil pege på det forslag, som teaterrådet har sendt vedrørende en ordning for de 3 privatteatre. Det må også kunne danne grundlag for en samlet ordning for de faste teatre i hovedstadsområdet, altså også f. eks. Gladsaxe og Det Ny Scala, med dækning af en fast procentdel af udgifterne i forhold til det af ministeren godkendte stan-

[Niels Matthiasen.]
 dærdbudget, og hvor udgifterne fordeles mellem staten, København-Frederiksberg, Københavns amt og Frederiksberg amt i et rimeligt forhold til befolkningsstrukturen. Vi er imidlertid tilfreds med, at der i teaterlovforslagets kap. 19 kommer en revisionsparagraf, hvorefter der skal fremsættes forslag til revision allerede i folketingsåret 1970-71; vi forventer, at ministeren vil gøre brug af den.

Jeg har her fremdraget en række af de principielle synspunkter, som socialdemokratiet har ønsket at gøre gældende i forbindelse med teaterlovforslaget. Nogle vil måske spørge, hvorfor vi tillægger teaterloven en sådan betydning inden for kulturpolitik. Skyldes det, at vi tror, at den genspejling af det virkelige liv, som teatret altid er, kan sætte noget i gang hos mennesker? Ja, bl. a. derfor. Teatret giver os en målestok for, hvad der er godt, og hvad der er ondt, og det samler som ingen anden kunstart alle kunstneriske udtryksformer til en enhed. Teatret skal ikke være idyl, det skal ruske op. Spørger man, som nogen gør, om vi i det hele taget har råd til at bruge penge på teatre, når vi mangler hospitalspladser, ikke har boliger nok og der er mange andre ting, hvor pengene er tiltrængt, må jeg svare bekræftende, fordi teatret er et våben, et våben, der kan bruges, der kan få politikere til at tvivle på deres egen tilstrækkelighed, der kan få vælgere til at tro på, at tingene kan rettes og samfundet kan ændres, fordi teatret kan få det gamle til at vakle og det nye til at gro. Det er derfor, vi har teatret. Det er også derfor, socialdemokratiet lægger vægt på at få en god teaterlov, og at vi indstiller lovforslaget til vedtagelse med de fremskridt, der trods alt ligger i det økonomisk, og med de perspektiver, der peger frem mod et rigere teater.

Støhr Johansen: Behovet for en revision af lovgivningen om teatret har nok været større end først påregnet. Teaterloven af 1963 har virket godt og modvirket nedlæg-

ning af teatre, men støtten var ikke mere tilstrækkelig, således som den økonomiske udvikling har været her i landet. Det omfattende udvalgsarbejde, som teaterlovforslaget har været genstand for, har bragt synspunkter frem fra snart sagt alle kredse, der beskæftiger sig med teatret. Mange af disse henvendelser har haft en ret dramatisk form, og de har næsten alle drejet sig om teaterstøttens utilstrækkelighed. Når lovforslaget desuagtet kun i beskeden omfang søges ændret her ved anden behandling, skyldes det først og fremmest den rummelighed, der ligger i dets bestemmelser, og som giver ministeren vidtgående bemyndigelser, og den kendsgerning, at der stort set har været enighed om at fastholde udvidelsen af teaterstøtten på de 6 mill. kr. årligt.

Udvalgsbehandlingen har imidlertid haft meget stor betydning derved, at de forskellige sider af teaterlivet er blevet grundigt belyst og kulturministeren på en lang række punkter har oplyst, hvorledes de enkelte lovbestemmelser tænkes administreret. Hermed er lovens rammebetonede karakter på en måde blevet mindre betænkelig. Det kan imidlertid siges med stor bestemtthed, at ikke alle teaterkredse bliver tilfreds med loven. Det betydeligste uløste problem er vel støtten til de københavnske privatteatre, som har indtaget sin særlige plads i debatten såvel i folketingsudvalget som i offentligheden. Men også af andre årsager er det tilfredsstillende, at der i lovforslaget vil indgå en revisionsbestemmelse, således at drøftelserne fortsættes her i folketinget senest i samlingen 1973-74.

Et af de problemer, der måske ikke helt er blevet løst, men som må gå med i de kommende overvejelser, er spørgsmålet om de københavnske privatteatre Det Ny Teater og Folketeatret. Jeg vil ikke på samme måde som hr. Niels Matthiasen tage Ungdommens Teater med, for Ungdommens Teater har en særstilling, der næsten svarer til landsdelsscenernes, og er sikret både fra statens og kommunens side. Men Ungdommens Teater har altså aktioneret sammen

[Stæhr Johansen.]

med de andre for at opnå forbedrede støttevilkår.

En større offentlig støtte til disse teatre har været det primære, men derudover har også principperne for støtten indtaget en fremtrædende plads i disse teatres argumentation: man ønskede en ordning svarende til landsdelsteatrenes.

Her vil jeg også gerne nævne, at i og for sig burde man vel også, når man rejser spørgsmålet om de københavnske privatteatre, tage Falkoner-Centret med ind i debatten. Falkoner-Centret er ganske vist ikke et fast teater, men det er jo meget repræsentativt derved, at en række forestillinger af udenlandsk oprindelse, som ellers ikke kunne have været vist i Danmark, er blevet vist i Falkoner-Centret. Hvis man ser det repertoire, Falkoner-Centret har haft i den tid, det har bestået, mener jeg, det har vist et ansigt, et kulturelt ansigt, og har bragt mange værdifulde forestillinger til landet. Også her må man vel nok overveje, om et sådant repræsentativt teater ikke også skal have sin placering på lige fod med alle de andre områder, hvor denne lov nu giver støtte.

Men det er klart, at de bevillingsrammer, vi har, er snævre, idet beløbet er nogenlunde fastlagt, og også teatret og teatrets udvikling må tage de økonomiske hensyn, som alle andre områder i landet må tage.

Jeg er imidlertid meget tilfreds med, at lovforslaget indfører en fast støtteordning for de store privatteatre, på trods af at man ikke går så langt som for landsdelsteatrene. Der ydes normalt halvdelen af godkendte driftsudgifter til bygningerne og halvdelen af forskellen mellem den indtægt, der opnås ved salg af billetter i sæsonabonnement, og disse billetteres priser i frit salg. Alene efter lovforslagets § 19 opnås der i indeværende år en støtte på ca. 1,2 mill. kr. til disse teatre. Men det er næppe nok, selv om det nogenlunde giver underskuddsdækning beregnet på grundlag af de senere års budgetter. Konkurrencen om skuespillerne er hård i hovedstadsområdet, hvor radio og TV frister med gode tilbud, og hvor også det kgl. teater lægger beslag på en del kunstnere. Konkurrencen fra disse statsvirksomheder kunne nok begrunde en større og sikrere støtte til privatteatrene, men det kan der

ikke blive råd til, når bevillingsrammen skal holdes. En landsdels-sceneordning for privatteatrene ville betyde en statsstøtte på 3,6 mill. kr. årligt, og skulle Gladsaxe Teater og Det Ny Scala med, ville statsstøtten komme op på ikke mindre end 6 mill. kr., altså opluge hele den merbevilling, som i øjeblikket er til rådighed ifølge det nye lovforslag. En mere fast og bredere støtteordning må komme efterhånden.

Der er peget på, at kommunerne i hovedstadsområdet må træde til, i hvert fald København og Frederiksberg kommuner, og jeg kan ligesom hr. Niels Matthiasen sigeligledes Københavns amt og Frederiksborg amt, men jeg vil heller ikke glemme gamle Roskilde amt, der ligger kun 10 km fra Københavns Rådhusplads, med meget stor befolkning og ikke mindst med en befolkning, der bliver større efter de prognoser, der er på dette område. Det er jo i virkeligheden også det hovedstadsområde, som man arbejder med i hovedstadskommissionen som værende det område, der til sin tid skal udgøre hovedstadsområdet i Danmark. Men det område er vel ikke noget, vi kan være uenige om.

Det er klart, at der nu må forhandles, men jeg må selvfølgelig her som kommunalpolitiker tilføje, at det i virkeligheden er lidt af en ændret byrdefordeling mellem stat og kommuner, man nu fra ministerens side vil opnå. Hvis man ser på de andre bestemmelser om kommunale teatre og om amtskommunernes støtte til landsdels-scenerne, tyder det på, at der, som vi ved andre lejligheder siger til regeringen, er en tendens til at skyde udgifterne over på kommunerne bl. a. med henvisning til kommunalreformen. Jeg kan selvfølgelig ikke lade være med her at komme med en lidt halvsur bemærkning, som jeg skal uddybe yderligere i morgen, om, at det netop også er det område af landet, som nu skal betale til andre områder af landet, der også skal bære større byrder, når det drejer sig om teaterdrift. Det må man se i øjnene, når det nye forslag om kommunal udligning vedtages, og det gør det jo nok.

Yderligere er det også min opfattelse, at den store interesse, der er for at bevare det levende teater, vel også bærer over med de vanskeligheder, som jeg lige har nævnt. En, der som jeg er tilhænger af det levende

[Stæhr Johansen.]

teater, må mene, at man må kunne overvinde disse vanskeligheder. Forudsætningen må imidlertid være, at teatret står som et tilbud til så mange som overhovedet muligt. Dette opnås bl. a. ved at give støtten over publikumsorganisationerne. En stadig større del af befolkningen modtager teateroplevelsen over TV, og det er derfor vigtigt, at TV-teatret bliver så ægte, som muligt. Jeg er godt klar over, at eksperter siger, at TV-teatret bør produceres specielt for dette særlige medium, men mon dog ikke udsendelsen af Soldat Svejlk for nylig fra det kgl. teater overbeviste mange om betydningen af at sende direkte fra teaterrummet med publikum på. Hvis det er særlig udviklede procedureregler i forhandlingerne mellem Danmarks Radio og teatrene eller snævre faggrænser, der skal overvindes, må dette ske. Det er simpelt hen et krav fra de interesserede borgere, som skal betale teaterstøtten såvel til det kgl. teater som til Danmarks Radio over licenserne, at man kan få et samspil, der kan give en god teateroplevelse, men samtidig også økonomisk kan være af værdi for udviklingen her i landet. Som sagt synes jeg, at den udsendelse, jeg nævnte, var meget positiv og nok kunne overvinde de betænkeligheder, som jeg ved at man særlig fra Danmarks Radio har haft over for dette problem.

Der er dog intet, der fuldt ud kan erstatte oplevelsen ved at gå i teatret. Dette gælder også for børnene, der bør møde det levende teater så tidligt som overhovedet forsvarligt. Der er med dette lovforslags behandling startet en grundig undersøgelse af teatret for børn og unge, og kulturministeren har nedsat et udvalg, der skal arbejde videre med dette vigtige spørgsmål. Jeg finder det betydningsfuldt, at emnet nu er fast afgrænset mod teaterstøtten, der omfatter professionelt teater for børn, bl. a. i modsætning til teater med børn, hvor der er tale om pædagogisk aktivitet. Jeg synes også, det er vigtigt, at der er enighed om ikke at genoplive Dansk Skolescene, men gennem en organisation formidle teatertilbud til skolerne. Det ville være forkert, om en sådan pædagogisk organisation gav sig af med at producere teater eller at søge teatret tildannet efter bestemte pædagogiske principper. Eksperimenterende teater med børn er en

fritidsaktivitet, som hører under fritidsloven, som også i mange tilfælde kan bruges af amatørteatret.

De små teatre, særlig de, der eksperimenterer med teaterkunsten, er stærkt omdiskuteret. Folketingsudvalget har besøgt nogle af disse. Det er min opfattelse, at behovet for sådanne teatre vil være stigende både af hensyn til teaterkunstens udvikling og for publikum, der i disse teatre kan opleve en særlig intens atmosfære. Nogle af disse teatre beskæftiger sig med politik, og intet bør da være fremmed for den uafhængige teaterkunst, men det er måske rigtigt at pege på urimeligheden i at støtte teaterformer, der agiterer for vold eller terror, eller som er ude på at omstyrte det demokratiske samfund, vi lever i, med vold.

Jeg skal kort bemærke, at der er lagt op til en tilfredsstillende ordning for det turnerende teater, der er så vigtigt for at bringe teateroplevelsen ud til alle egne af landet. Nogle af de største fremskridt ved denne lov er, at selv øde områder i landet med det tilskud, der kan gives, kan få den oplevelse, som den levende teaterkunst betyder for den enkelte.

Derefter vil jeg gerne gøre nogle enkelte bemærkninger om statens teaterskole lidt på linje med dem, som hr. Niels Matthiasen er kommet med. Det er da ganske klart, at teateruddannelsen befinder sig i et tidehverv, og vi må ved revision af teaterloven om 2-3 år drøfte på ny, om den rigtige form er fundet med oprettelsen af statens teaterskole. Hr. Niels Matthiasen nævnedes, at der er to skarpt adskilte grupper inden for teaterverdenen, hvoraf den ene gruppe er tilhænger af teaterskole under den form, den nye teaterskole, vi har fået, står for, mens den anden er tilhænger af, at man får uddannelsen på teatret. Jeg lægger ikke skjul på, at jeg er tilhænger af den sidste form, selv om jeg efter det besøg, vi har været på, og ud fra det materiale, vi har fået om teaterskolen, er knap så negativ over for den, som jeg var ved første behandling. Men jeg vil ligesom hr. Niels Matthiasen sige, at resultatet af denne uddannelse må vi vente med at vurdere, til de første hold er færdiguddannet og vi har set dem i virkelig aktivitet på en scene. Jeg tror alligevel, at dette at blive uddannet i teatermiljøet med det ansvar, den pligtfølelse, som

[Støhr Johansen.]

skuespillerne har, vel nok stadig trods alt tæller uhyre meget. Men den endelige vurdering mener jeg altså man må vente med, indtil det første hold elever er færdiguddannet og kan komme til direkte bedømmelse.

Jeg skal ikke gå ind på en nærmere vurdering af ændringsforslagene, dem har socialdemokratiets ordfører allerede været inde på. Jeg mener også, de er af mindre betydning i forhold til den generelle problemstilling for teatret i dag, som vi havde lejlighed til indgående at drøfte ved første behandling. Jeg vil dog til slut gøre et par enkelte supplerende bemærkninger.

Jeg kan — og det er særlig henvendt til kulturministeren — ikke helt forstå nytten af at opretholde forbuddet mod at forene teaterbevilling og teaterforlagsvirksomhed. Men jeg har naturligvis med glæde noteret mig ministerens bemærkning herom og udvalgets påpegning af dispensationsadgangen i lovforslagets § 6, og jeg tvivler ikke om, at i hvert fald den nuværende kulturminister vil give de dispensationer, der er nødvendige. Jeg regner så med, at vi om et par år, når en ny teaterlov igen står på dagsordenen og den gældende skal revideres, kan gøre en indsats her. Jeg synes ikke, det er liberalt nok, at man stadig væk følger den regel, man i gamle dage havde i biografteaterloven; man sammenlignede jo med filmudlejning, og det var for øvrigt også en fejl, at reglen stod i biografteaterloven. Men jeg håber på, at man får de fornødne dispensationer, og så må spørgsmålet som sagt tages op, når teaterloven igen skal revideres.

Ved revisionen om nogle få år vil det ligeledes være tilfredsstillende, hvis man kan få en detaljeret gennemgang af den økonomiske virksomhed inden for teatrene med oplysning om, hvorledes teaterstøtten har virket. Økonomi er vistnok et uartigt ord; det leder tanken hen på indskrænkning i den kunstneriske frihed. Det behøver dog slet ikke at være således, men under de givne vilkår, hvor offentlige midler er en nødvendig forudsætning for den fortsatte teaterdrift, er det vigtigt, at der er nøje indseende med midlernes anvendelse, således at ikke den kontrol, som bevillingsmyndigheden har på alle andre områder i samfundet, bliver mindre, for også her kan der ske fejltagelser, og så er det ikke tilstrækkeligt

at dække sig under begrebet den kunstneriske frihed. Jeg mener derfor, at når den nye lov skal til revision, må man vurdere, om man har fået den fornødne økonomiske kontrol, som hidtil har manglet. Det nuværende teaterråd har ikke haft forudsætninger for at vurdere teatrenes økonomi, men med de forøgede tilskud på disse mange områder, som vi alle er enige om, er det klart, at også den økonomiske kontrol må forbedres. Det må vi altså vurdere, når vi igen skal have teaterloven til behandling.

Til slut vil jeg kun sige, at jeg mener, at vi med dette lovforslag er nået et langt stykke frem ad vejen mod fastsættelse af teaterstøtte her i landet. Jeg finder det tilfredsstillende, at det gamle bevillingssystem bortfalder, og at den offentlige kontrol knyttes til teaterstøtten og til rent objektive kriterier for bevilling, kriterier, det som regel ikke vil være vanskeligt at opfylde. Derfor mener jeg, at teatrets udvikling får langt større mulighed med den nye lov, og jeg er helt enig med hr. Niels Matthiasen i, at man hermed får muligheder, som man ikke tidligere har haft, og som teatrene forhåbentlig kan benytte. Med disse ord vil jeg anbefale lovforslaget til vedtagelse.

Merete Bjørn Hansen: Den økonomiske ramme, der er lagt for revisionen af teaterloven, har vi naturligvis alle under det grundige udvalgsarbejde, der er foregået her i Folketinget, kunnet føle som noget af en spændetroje. Man kan jo let få den opfattelse, at der ikke rigtig er noget rimeligt forhold mellem vanskelighederne ved at skaffe nogle få millioner kroner til kulturelle formål, som kan skabe megen trivsel i samfundet, og så den forholdsvis lethed, hvorved flere hundrede millioner kroner bevilges til andre formål. Jeg deler imidlertid den opfattelse, som kulturministeren ved forskellige lejligheder har givet udtryk for, at det er fra befolkningen, kravet om en anden prioritering af udgifterne må komme, hvis vi virkelig skal nå frem til en ændring på dette område.

Anden behandling her i dag kan ske på grundlag af en enig udvalgsbetænkning, hvad der er grund til at være meget tilfreds med. Det er en vigtig forudsætning, at vi politisk kan enes om at ville fremme udviklingen på de kulturelle lovgivningsområder.

[Merete Bjørn Haanssen.]

Men jeg finder det også rimeligt at understrege, at udvalgsarbejdet har vist, at vi ikke på alle områder har forudsætningerne helt i orden for at fremskaffe øgede bevillinger. Der er først og fremmest det afsnit i udvalgets betænkning, der peger på, at vi på længere sigt må nå frem til, at der også lokalt ydes tilskud til teatervirksomhed.

På torsdag, forstår jeg, vil kulturministeren på et møde i Holstebro tage initiativ til de forhandlinger, der må komme med primær- og amtskommunerne om byrdefordelingen på det kulturpolitiske område mellem stat og kommune. Jeg fremhævede ved første behandling venstres ønske om at udnytte kommunalreformens forudsætninger for en mere decentraliseret kulturpolitik i de kommende år. Jeg håber, det for teatrets vedkommende bliver muligt at nå frem til nye principafgørelser i forbindelse med teaterlovens revision om 3 år.

For landsdelsscenernes vedkommende når vi ved denne revision frem til en afklaring, sådan at tilskudsbyrden deles mellem amtskommune og stat. Der er her grund til at fremhæve den enighed, der er i udvalget om at vedstå de særlige kulturelle forpligtelser i grænselandet gennem den højere tilskudsprocent, som staten er parat til at yde til en kommende sønderjysk landsdelscene. Jeg håber, at de lokale forudsætninger i Sønderjylland for forhandlinger om denne scenes begyndende oprettelse snart er til stede.

Men det har unægtelig også på teaterområdet voldt vanskeligheder, at kommunalreformen endnu ikke er ført igennem for det store hovedstadsområdes vedkommende. Da vi begyndte at arbejde med denne lov, så det ud til, at de tre københavnske privatteatre og deres vanskelige situation helt skulle dominere debatten. Udvalgsarbejdet har vist, at så enkel er problemstillingen ikke. Vi har grund til at være tilfreds med, at de fleste af de problemer, vi har mødt i arbejdet, er vækstproblemer, spørgsmål om at finde veje og midler til at kunne imødekomme og tilfredsstillende, voksende behov og stigende interesse på dette område. Udvalgsarbejdet har også bragt det rigtige perspektiv ind i billedet af de tre privatteatres situation, at det ikke alene kan være statens opgave at klare deres økonomiske vanskelig-

heder, men at kommunerne må med ind i billedet. De forhandlinger, som kulturministeren nu har indledt med Københavns og Frederiksberg kommuner med henblik på at skaffe tilskud svarende til dem, som lovrevisionen nu tilbyder, viser, at spørgsmålet om den nødvendige teaterstøtte ikke vedblivende kan være et rent statsligt anliggende, men må fremtidsafklares gennem et samspil mellem statslige og kommunale myndigheder.

I betænkningen er der tilslutning til, at kulturministeren ud over denne første hjælpeordning undersøger mulighederne for en mere langsigtet ordning. I overvejelserne vil her indgå, at man prøver at nå frem til at dække en fast procentdel af et godkendt standardbudgets udgifter. Jeg vil gerne henvende mig til ministeren, at der i hans undersøgelser af en mere langsigtet ordning indgår en nøje overvejelse af de strukturforandringer, som også teaterlivet sammen med resten af samfundet undergår i disse år.

Jeg fremhævede ved første behandling, at formålet med den offentlige teaterstøtte er at give de fleste mulige mennesker et tilbud om at kunne opleve teatrets kunst direkte. Jeg føler mig temmelig overbevist om, at skal denne målsætning nås, kan vi heller ikke i al fremtid være bundet af de eksisterende teaterbygningers geografiske beliggenhed. Det kan meget vel vise sig, at hverken den placering eller den indretning, vi kender i dag, er den mest hensigtsmæssige for publikum og dermed den mest økonomiske for teatret og det offentlige.

Også på teatrets område må vi gøre alt for, at den offentlige støtte ikke hæmmer, men snarere understøtter en nødvendig strukturforandring. Jeg håber derfor, at ministerens langsigtede overvejelser i denne situation både vil få ham til at tænke i baner, der rækker ud over Vester- og Nørrebro og ind i hele det store hovedstadsområde, hvor teatrets publikum jo bor, og få ham til at tænke i baner, der sigter mod at fremme teatermulighederne mere ligeligt over hele landet. Vi har i udvalgsarbejdet fået et opløftende indblik i den levende baggrund, der er for en sådan udvikling.

Jeg vil gerne fremhæve noget andet principielt vigtigt, der er afklaret gennem udvalgsarbejdet, nemlig nødvendigheden af samarbejde og koordinering i formidlingsar-

[Merete Bjørn Hanssen.]

bejdet mellem teatret og publikum. Ikke mindst har dette vist sig på børneteaterns område, som vi også i venstre har fulgt med en ganske særlig opmærksomhed og interesse. Vi er derfor overordentlig tilfreds med, at vi allerede fra den kommende sæson får et midlertidigt formidlingsorgan, og med, at et hurtigt arbejdende udvalg skal have undersøgt dette område til januar 1971. Jeg synes, vi her står med et af de områder, hvis problemer ikke kun vil kunne løses med flere penge nu, men hvor det er helt nødvendigt først at få klarlagt, hvor pengene skal sættes ind. Jeg tror personlig, dette bliver et af de områder, hvor det bliver helt afgørende at få kommunerne inddraget.

En ting har vi dog fået klarlagt som en vigtig erfaring fra skolescenens forlis, nemlig at der skal være adskillelse imellem produktion og formidling. Jeg synes, vi her har fået fjernet et kulturmonopol og har fået fremmet en mangfoldighed.

Et særligt punkt i arbejdet har, som det allerede har været fremhævet af de foregående ordførere, været statens teaterskole. Spørgsmålet om denne skoles skuespilleruddannelse afklares ikke endeligt med denne revision af teaterloven, fordi der jo er enighed om, at den nye uddannelse endnu ikke har haft en rimelig chance for at føre sine intentioner ud i livet. Til de forudsætninger, skolen begyndte på, hørte foruden skuespilleruddannelsen to andre vigtige områder, nemlig grunduddannelsen i almen teaterpraktik og spørgsmålet om efteruddannelse for erhvervsaktive skuespillere. Begge disse sider af teaterskolens virksomhed har jeg forstået nu skulle komme i gang inden for de for længst lagte økonomiske rammer, og det vil kunne bidrage til en senere afklaring af skuespillerskolens fremtid. Jeg tror, vi i dag kan være tilfreds med, at vi ikke fik centraliseret skuespilleruddannelsen for hele landet på statens teaterskole, så der fortsat er både geografiske og indholdsmæssige valgmuligheder for de unge, som vil udanne sig på dette område.

For de to øvrige skuespillerskoleers vedkommende er der, fordi de er knyttet til landsdelsscener, med denne lovrevision skabt et grundlag for fordeling af udgifterne mellem stat og amt. Dette er et af de forhold, der nok senere bør drages ind i overve-

jelserne omkring skuespilleruddannelsen ved statens teaterskole som et led i, hvordan man nu vil fordele udgifterne mellem stat og kommune på teaterområdet her i hovedstadsområdet. Det vil også ved denne senere lejlighed give et bedre grundlag at afgøre det store stridsspørgsmål på, hvilken forbindelse der skal være mellem skuespillerleverne på statens teaterskole og det aktivt arbejdende teater. Der synes at være faglig enighed om, at en sådan forbindelse ikke kan skabes, før uddannelsen bliver 4-årig, men der er foreløbig ikke planer om at skabe en sådan udvidelse af undervisningen på statens teaterskole.

Må jeg til slut igen drage den kendsgerning frem, som også blev nævnt under første behandling, og som har været berørt af de tidligere ordførere her i dag, at denne lov ikke omfatter det kgl. teater. Jeg vil slutte mig til de synspunkter, der er fremført af den socialdemokratiske ordfører om at henstille til ministeren at bestræbe sig for at lade den næste lovrevision rette på dette forhold. Dernæst vil jeg igen understrege, hvor nødvendigt jeg finder det, at ministeren i sine samlingsbestræbelser på det teaterlovsmæssige område også inddrager TV og radio i sine overvejelser.

Flere af den sidste tids begivenheder illustrerer, hvor rigtigt og nødvendigt dette må være. Vi ser tilskudsbehovet til det kgl. teater vokse med samme millionbeløb som det, vi nu kan udvide støtten til al anden teatervirksomhed her i landet med. Uden at jeg skal gøre mig til talsmand for en absolut balance, vil jeg sige, at der i hvert fald må tilstræbes en bedre balance i befolkningens muligheder for at få glæde af nationalscenens forestillinger. Det ser ud til, at TV-transmissionen af „Svejk i anden Verdenskrig“, som også har været nævnt tidligere, på en betydningsfuld måde har kunnet vise, at den TV-formidling af det kgl. teaters forestillinger, som befolkningen ønsker, ikke er så teknisk umulig og ikke så kunstnerisk utilfredsstillende, som den ofte er blevet gjort til i debatten.

Videre sker der nu, så vidt man forstår, en sammensmeltning på chefsplan af radio og TV-teatret, og endelig står vi dér med alle de andre teatres tilskudsproblemer. Var det ikke muligt, at den minister, under hvem alle disse teatre sorterer, kunne tage

[Merete Bjørn Haussen.]

initiativ til i hvert fald med henblik på de revisioner, der skal ske både af denne lov og også engang af radiospredningsloven, at få et fornuftigt samarbejde mellem TV, radio og de såkaldt levende teatre i gang på transmissionsområdet til gavn for publikum? Der må kunne skabes samarbejde, ikke bare som det sker ved, at alle teatrenes kunstnere bruges i de særlige radio- og TV-teaterforestillinger, men også ved, at TV viser deres præstationer på de levende scener. Ministeren har forleden lovet at se på det særlige forhold mellem TV og det kgl. teater, men jeg beder altså om, at også andre teatres forestillinger inddrages i overvejelserne, enten denne undersøgelse så skal være en opgave for teaterrådet, eller den skal foretages andetsteds.

Jeg vil gerne anbefale lovforslaget med ministerens ændringsforslag og anbefale at stemme imod fru Hanne Reintofts ændringsforslag.

Else-Merete Ross: Man kan roligt påstå, at dette lovforslag gennem 19 udvalgsmøder, mange teaterbesøg og 80 bilag, der vejer omkring et par kilo, har fået en grundig behandling.

Selv om der kun er tale om en udvidelse af beløbsrammen på 6 mill. kr., hvad alle erkender ikke er tilstrækkeligt til at imødekomme de mange fremsatte ønsker, byder forslaget i sin nuværende form på adskillige forbedringer. I øvrigt vil det være muligt, når tiderne bedres, at poste flere penge i denne rammelov.

Debatten om teatrets forhold vil ikke standse med vedtagelse af dette lovforslag. Af betænkningen fremgår det, at der ned sættes udvalg til undersøgelse af forskellige spørgsmål, der endnu ikke har fundet en endelig løsning, ligesom der vil foregå drøftelser mellem ministeriet og kommunerne, forhåbentlig også amtskommunerne, om en udbygning af teatervirksomheden. Det må håbes, at der bliver etableret teatre i de nye storkommuner. Disse opgaver må være et lokalt anliggende, men der kan ydes lån både til erhvervelse og til opførelse af bygninger til teaterformål og til indretning og forbedring af bestående bygninger og lokaler, der anvendes til teaterformål.

Selv om der ydes tilskud gennem teaterlo-

ven til teatrene, ville det være ønskeligt, om man fik en ordening, hvorved der også ydes lokale tilskud til teatervirksomhed. Udvalget har henstillet til ministeren gennem forhandlinger at søge gennemført en ordening med nærmere regler om, hvorledes støtte kan ydes fra amt og kommune. Jeg ved, at ministeren skal have et møde med kommunale repræsentanter for at drøfte foranstaltninger på det kulturelle område i kommunerne. Jeg vil tro, at teatervirksomhed også inddrages i disse drøftelser.

Der er nedsat et udvalg til at undersøge et interessant og nyt område, nemlig drift af teaterhuse i tilknytning til større butikcentre, men samtidig disse teaterhuses forhold til det arbejde, der på det kulturelle område udføres af kommunerne og lokale foreninger. Ønsker man en levende teaterinteresse, er det efter min opfattelse vigtigt, at mulighederne for at se teaterforestillinger spredes til alle egne af landet og ikke koncentrerer sig om få større byer.

Bestemmelsen om, at loven skal tages op til revision senest i folketingsåret 1973-74, er for mig et tegn på, at man på grundlag af indhøstede erfaringer håber at kunne fremsætte et endnu bedre teaterlovforslag til den tid og derved erkender, at ikke alle problemer er løst ved gennemførelse af det foreliggende lovforslag.

I tilslutning til betænkningen og ændringsforslagene skal jeg gøre nogle bemærkninger. Det er vanskeligt at udtale sig om statens teaterskole efter et enkelt besøg. Det er et eksperiment, som man i hvert fald må lade fortsætte så længe, at man har rimelig mulighed for at vurdere resultaterne.

Tilsyneladende er der ikke enstemmig tilslutning til, at amtskommunerne skal være med til at dække underskuddet ved driften af landsdelsscenerne i Århus, Odense og Ålborg. Jeg synes, det er en helt igennem rimelig ordening, da publikum kommer ikke blot fra hjemstedskommunen, men fra hele amtet. Det ville være naturligt også at føre tilskuddet til skuespillerskolerne i Århus og Odense fra hjemstedskommunen over på amtet.

I landsdelsscenernes vedtægter vil det blive fastsat, at der skal være en repræsentant mere for vedkommende amtskommune end for de personlig valgte medlemmer; det finder vi er rimeligt.

[Elsa-Merete Ross.]

Forhandlingerne om en landsdelsscene i Sønderjylland er endnu ikke afsluttet. Her vil det radikale venstre finde det rigtigt, at staten dækker 75 pct. af underskuddet ved driften.

I forbindelse med landsdelsscenerne skal nævnes, at det nu lovfæstes, at der ved hver af disse scener nedsættes et virksomhedsnævn bestående af ledelsen og repræsentanter for samtlige grupper ansatte på teatret. Alle spørgsmål af interesse kan tages op i nævnet, ligesom rådgivning og information mellem de forskellige grupper vil kunne finde sted, forhåbentlig til gavn for arbejdsklimaet på teatrene.

Det er forståeligt, at de tre store private teatre i København kunne ønske at få samme økonomiske ordning som landsdelsscenerne, men det lader sig af økonomiske grunde ikke gøre. Derimod har ministeren foreslået at optage forhandlinger med Københavns og Frederiksberg kommuner for at undersøge mulighederne for, at de to kommuner yder samme støtte som staten til de tre store privatteatre. Indtil dette eventuelt bliver muligt, må teatrene nøjes med den støtte, de får gennem § 19. Der vil vel være mulighed for, at disse teatre gør en yderligere indsats for at udbygge deres abonnementsordninger. Så vidt jeg ved, gør ikke mindst Ungdommens Teater en stor indsats på dette område og udnytter teatret meget intensivt. Det bliver interessant at se, om nedsættelsen af billetpriserne vil give teatret bedre indtægter gennem forøget publikumssøgning.

De små teatre har ikke fået en selvstændig paragraf, men dog et selvstændigt stykke under § 19. Betænkningen udtrykker sig ikke særlig optimistisk, idet der kun står, at de små teatre i de kommende år vil blive sikret imod, at de nuværende vilkår forringes. Men hvis det er forringelser, de har været bange for, kan der vel alligevel være en trøst for dem at hente i betænkningen.

Et af de væsentligste formål med teaterloven af 1963 var at forbedre turnévirksomheden i provinsen. Det danske Teater har produceret hovedparten af de rejsende forestillinger og nævnes direkte ved navn i lovforslaget. Anden rejsende teatervirksomhed, også faste teatre, heri indbefattet de små

teatre, som udsender turneer, kan støttes, men kun hvis turnéforestillingerne tilrettelægges og gennemføres i forståelse med det samarbejdsudvalg, der nu oprettes ifølge § 15. Udvalget består af repræsentanter for publikum, de turnerende teatre og de faste teatre med turnéforestillinger. Ministeren og udvalget finder det rimeligt, at teaterejerne også bliver repræsenteret i udvalget.

Der vil blive nedsat et hurtigt arbejdende udvalg til undersøgelse af børneteaterets forhold. Det er igen et eksempel på, at alle spørgsmål inden for teaterlovens ramme endnu ikke er løst. Efter at Dansk Skolescene ikke mere eksisterer, er det vanskeligt at formidle teaterforestillinger til skoleelever og unge. Der vil dog for sæsonen 1970-71 blive oprettet et midlertidigt formidlingsorgan, indtil der er fundet en eventuel nyordning for formidling af forestillinger til skoler og teaterforeninger.

Ifølge § 16 kan der ydes tilskud til opførelse af forestillinger for børn og unge samt til teaterpædagogisk virksomhed. Om det sidste siges det i betænkningen, at ministeriet er indstillet på at søge kontakt med undervisningsministeriet vedrørende spørgsmål, der måtte opstå ved administration af § 16. Personlig ville jeg ønske, at skolelove og fritidsloven overtog størstedelen af, ja, helst hele § 16, da jeg har på fornemmelsen, at der er lidt flere midler at hente dér end inden for teaterlovens rammer.

Teaterrådet vil for fremtiden få en person uden for ministeriet som formand. Teaterejerne vil blive repræsenteret i rådet. I ændringsforslag nr. 6 foreslås, at af forretningsudvalgets syv medlemmer skal tre repræsentere henholdsvis teaterledere, skuespillere og publikumsorganisationer.

Gennem både disse og andre ændringsforslag, som det radikale venstre kan anbefale at stemme for, mener vi at have imødekommet en del af de ønsker, der er rejst ved de mange henvendelser, udvalget har fået.

Inden revisionen af den teaterlov, der nu vedtages, kunne jeg tænke mig at man satte ind på en undersøgelse af, hvad befolkningen ønsker både med hensyn til fremtidige former for teater og med hensyn til andre kulturelle aktiviteter. Kulturbetænkningen giver en oversigt og et oplæg til en debat på hele området. Hvis vi på finansbudgettet

[Else-Merete Ross.]

opgjorde den samlede sum af tilskud til alle former for kulturel aktivitet og lod befolkningen gennem sociologiske undersøgelser eller opinionsundersøgelser tage stilling til, for det første om den var indforstået med beløbet eller ønskede det højere eller lavere, og for det andet om den ønskede posterne fordelt på en anden måde, så ville resultatet måske blive anderledes, end vi herinde mener det er bedst for befolkningen.

På det kulturelle område er der en særlig grobund for sekteriske bevægelser, der mener sig berettiget til at diktere den øvrige del af befolkningen et bestemt program, men også for en passivitet, en given op på forhånd, enten fordi man mener, det er noget, man ikke har forstand på, eller fordi det overhovedet ikke har éns interesse i samme grad som andre ting.

Vi missionerer hver for sig for bestemte dele af det, vi synes hører hjemme under det, vi kalder kultur, og synes, at det skal de andre med djævelens vold og magt have del i. Naturligvis synes jeg som missionær, vi gør dem en tjeneste dermed, og vi kan påberåbe os eksempler på, at folk er blevet vakt i den grad af den kulturaktivitet, vi synes de skulle have del i, at de selv med glæde er gået over til de frelstés skare. Den stigende tilgang af teatergængere kan give os tro på, at teaterforestillinger virkelig er ved at blive en livsnødvendighed for en stadig stigende del af befolkningen. Men så vidt jeg er orienteret, er det dog kun ca. 16 pct. af befolkningen, der går i teater. Hvad med resten? Skal de opdrages til gerne at ville se teaterforestillinger i et teater? Det er i hvert fald det, vi forsøger at argumentere for ved udvidelse af støtte til børneteater. Som gammel pædagog synes jeg, det er en god ting at opdrage til, men får gamle pædagoger ikke af og til skyklapper på? Det kunne jo være, at folk hellere ville opdrages til selv at være ivrige for at spille teater eller til at blande sig med dem, der optræder som professionelle skuespillere, eller til efter forestil-

lingen at diskutere med dem både indholdet af stykket og måden, hvorpå stykket blev opført — det vil altså sige amatørteater, miljøteater, debatteater — og derfor i hvert fald ville ønske en relativt større koncentration af støtten til disse former i forhold til støtten til det mere traditionelle, etablerede teater. Det ville en undersøgelse måske kunne skaffe os viden om, inden vi skal revidere teaterloven.

Selv hører jeg til dem, der har megen glæde af den direkte oplevelse af teateropførelse, denne give-og-tage-situation, som ikke kan opleves, når teatret videregives via TV-skærmen. Men derfor er det ikke givet, at det svarer til, hvad befolkningen ønsker, og specielt ikke til, hvad de ønsker, der har langt til et teater og derfor hovedsagelig følger teaterforestillinger gennem TV. TV-teatret er en kunstart, der på væsentlige måder adskiller sig fra den direkte oplevelse i et rigtigt teater, men er vel den måde, hovedparten af befolkningen ser de fleste teaterforestillinger på. Som foregående ordførere vil jeg også gerne henvise til „Svejk i anden Verdenskrig“, som hele landet nu fik lejlighed til at overvære den 5. maj, og jeg tror til stor glæde for befolkningen. Jo større decentralisering vi opnår, jo mere folk på det lokale plan i provinsen og i øvrigt også i hovedstadsområdet får mulighed for at lade deres røst høre, eventuelt gennem de kulturelle samråd i kommunerne, som omtales i kulturbetænkningen side 18, desto bedre vil vi kunne blive klar over, hvilke områder inden for det vidtspændte kulturelle felt de særlig ønsker støttet af offentlige midler.

Med dette har jeg ønsket at provokere til fortsat debat på hele det kulturelle område. Jeg ved, at kulturministeren ikke ønsker at læse noget fast, men altid er søgende og åben.

Vi taler så meget om samarbejde og medbestemmelse. Derfor håber jeg, at ministeren, eventuelt gennem den undersøgelse, jeg foreslår, vil være med til både på kommunalt og på statsligt plan at få folk til at give

[Else-Merete Ross.]

udtryk for, på hvilke områder og i hvilket omfang de statslige midler inden for kulturområdet skal anvendes, så vi herinde får en større viden om, hvilke ønsker befolkningen over hele landet har.

Gunhild Duø: Som jeg allerede sagde ved første behandling, kan ingen påstå, at teaterproblemerne hermed er løst. Det er de så langtfra, selv om der er tale om forbedringer.

Jeg har derfor haft nogle principielle overvejelser om, hvorvidt man overhovedet kunne stemme for lovforslaget, for der tages jo kun små skridt frem mod den udvidelse af teaterlivet, som er så ønskelig. Hvis man med glæde skulle stemme for disse statstilskud, skulle det være sådan, at teatret virkelig var en selvfølgelig og dagligdags oplevelse for alle i befolkningen, men sådan er det langtfra og bliver det heller ikke med gennemførelsen af denne lov; selv om rammerne er forbedret, mangler der penge til en ordentlig udfyldning af dem.

Skal teatret blive en vedkommende ting for alle, er der nok kun én vej at gå, nemlig via børnene og de unge. Jeg har derfor også haft under overvejelse at stille ændringsforslag netop på disse punkter, men har opgivet det under hensyntagen dels til den ringe chance for at få dem vedtaget, dels til ministerens løfte om et meget hurtigt arbejdende udvalg om børneteateret med deraf følgende lovgivning. Vi er jo i folketingsudvalget blevet klar over, hvor meget der trænges til en kulegravning og koordinering af alle problemerne omkring de mange forskellige former for børneteater, der for tiden skyder op.

Som det vil ses i betænkningen, vil udvalget om børneteateret søge at slutte sit arbejde til januar 1971, så eventuelle nye ordninger kan etableres allerede fra sæsonen 1971-72. Jeg håber meget, at landets økonomiske situation til den tid er sådan, at der virkelig kan sættes effektivt ind, så alle børn jævnlig vil få teateroplevelser gennem hele barndommen. Kun på den måde kan man nedbryde de skel, der i dag eksisterer med hensyn til at gå i teater eller ej. Skulle der stadig være knas med økonomien til den tid, skal jeg tilhviske ministeren, hvor pengene kan hentes, nemlig fra det såkaldte

forsvarsministerium, ud fra den betragtning, at åndeligt forsvar sandsynligvis er det mest effektive forsvar, et land som Danmark overhovedet kan opbygge.

Jeg er sådan set tilfreds med ministerens svar om, at regler om teater for børn i Grønland kan klares administrativt, ligesom jeg også har bemærket mig ministerens velvilje med hensyn til støtte til amatørteaterarbejde i Grønland. Det, der står tilbage, er altså initiativ til, at sådanne ting kommer mere i gang i Grønland. Kan man fra ministeriets side gøre noget her for at finde frem til personer, der kan starte sådanne foretagender? Kunne man eksempelvis sende en konsulent eller to op til Grønland for direkte at sætte ting og sager i gang?

Jeg kan ikke stemme for de af fru Hanne Reintoft stillede ændringsforslag. Angående det første mener jeg, at det er at se spøgelser ved højlys dag, og angående de sidste mener jeg simpelt hen, der prioriteres forkert. Kunne man få regeringen til at ryste op med flere penge, må de efter min mening især bruges til børne- og ungdomsteater, som jeg allerede har sagt, men også til eksperimenterende teaterformer og til turnerende virksomhed, altså til foretagender, som kunne få teatret ud til langt større kredse.

Skønt der altså ikke er penge nok til at udfylde lovens rammer så godt, som jeg gerne havde set, skal vi alligevel stemme for lovforslaget ved tredje behandling i håb om, at der senere vil blive mulighed for at føre en mere effektiv, ekspanderende teaterpolitik her i landet.

Sigsgaard: Generelt kan man sige, at heller ikke med de ændringsforslag, der nu foreligger, lever det, der skal blive den nye teaterlov, op til de visioner, der kommer frem i kulturministeriets betænkning nr. 517 om teaterlivet, selv om der selvfølgelig er tale om en række mindre forbedringer på en del punkter. Der er ikke rigtig noget i loven, der tyder på, at den vil komme til at bryde det, man måske kunne kalde teatervanemønstret. Det vil fortsat være sådan, at de teaterfolk, der ønsker, at teatertilbuddet skal være for de mange, ikke er tilgodeset i loven. Den bygger på de gængse former for institutionsteatre, og det er dem, som re-

[Sigsgaard.]

formerne med hensyn til abonnementsordninger vil gavne. Jo flere „Glade Enker“, des flere abonnemeter og des større tilskud.

Den meget snævre abonnementsordning, hvor man gennem teaterforeninger o. lign. skal binde sig til en 4-5 forestillinger, er i høj grad konserverende for teaterudviklingen, og det er ikke så heldigt. Bl. a. af den grund har vi udarbejdet et ændringsforslag om mulighed for tilskud til enkelte forestillinger, arrangeret af organisationer og foreninger, hvis sigte i øvrigt er et helt andet end at arrangere teater. På den måde vil det være muligt at give det opøgende teater, der netop prøver på at komme i kontakt med de teaterfremmede, meget bedre chancer, end det har i dag. Men ikke alene det opøgende teater som f. eks. de forskellige former for debatteatre, men også det teater, der kan og vil spille i de mindste forsamlingshuse, og som satser på et mere folkeligt repertoire, end teaterforeningerne gennemgående er interesseret i, vil få langt større muligheder ved et sådant forslag.

Teatret vil kort sagt kunne nå længere ud, og det må jo være rimeligt i betragtning af, at alle over skattebilletten er med til at opretholde teaterdrift. Ud fra denne tanke har vi også udarbejdet et forslag om, at der bliver fuld offentlighed omkring regnskaberne for alle teatre — jeg talte om det ved første behandling — der modtager offentlig støtte. Det vil jo bl. a. betyde, at de lavest lønnede teaterfolk får en chance for at vurdere, om deres meget lave løn står i et rimeligt forhold til teatrets øvrige budget, stjernerogager og direktørogager.

Disse forslag er ikke fremsat her til anden behandling, for det var jo tanker, der var fremme i hvert fald fra min side ved første behandling, og som jeg havde håbet at udvalget ville tage op til behandling. Det er ikke sket, i hvert fald er det ikke resulteret i særlige bemærkninger i betænkningen eller i ændringsforslag. Imidlertid er det ikke den afsluttende behandling her i dag, og da jeg ikke ved, om man har tænkt sig at få forslaget henvist til fornyet udvalgsbehandling mellem anden og tredje behandling, har jeg villet vente med at fremsætte disse to ændringsforslag, indtil jeg på den ene eller den anden måde har fået tilkendegivelser om, hvordan man ser på sådanne forslag. Selv-

følgelig er jeg da mest interesseret i, at et flertal eventuelt gennemfører dem, men sker det ikke — og desværre er udsigten vel ikke alt for god til det — må jeg forbeholde mig at stille de to ændringsforslag, som jeg her har skitseret, til tredje behandling.

Et lille spørgsmål, der måske også burde have været set nøjere på, er spørgsmålet om ledelsesformerne inden for teatret. På andre områder fremkommer der ønsker om kollektiv ledelse af forskellige institutioner. Jeg tror, de samme ønsker har været fremme for teatrets vedkommende. Og selv om man ikke i dag kan og bør gå til en lovbestemmelse om, at teatre skal ledes kollektivt, ville der ikke ske noget særligt ved, at man i loven havde en bestemmelse, der muliggjorde en kollektiv ledelse. Men det er der heller ingen ændringsforslag om.

Med hensyn til børneteatrene tror jeg, man meget nøje skal påse, at Dansk Skole-scene ikke kommer til at opstå under et andet navn. Det bør også i loven være indbygget, at eleverne får virkelig indflydelse på, hvad de vil og skal se, eller det må fremgå af det cirkulære, der kommer engang.

Med hensyn til de små teatre må VS beklage, at deres forhold stadig svæver. Ganske vist er der fremsat ændringsforslag om et særligt stykke om dem i loven, men det er meget upræcist, og bemærkningerne klargør heller ikke, hvad der er tænkt på. Ingen vil nok i dag nægte, at de små teatre, siden det første af dem, Fiolteatret, opstod, har betydet langt mere for teaterudviklingen i løbet af de sidste 10 år end samtlige institutions-teatre. Det er fra de små teatre, de nye former for dramatik er kommet. Det er dér, de folk, der i dag præger teaterudviklingen, har fået lov til at afprøve deres ideer og deres kræfter, ofte gennem TV og radio til glæde for et stort publikum. Det er også ganske symptomatisk, at den eneste vægtige teaterpolitiske bog, der er fremkommet i de sidste mange år, er skrevet og inspireret af folk, der alle primært er knyttet til de små teatre eller gruppeteatrene, mens det etablerede teaters folk tilsyneladende ikke er så optaget af, hvad teatret skal bruges til. Jeg tænker her på bogen „Mod et rigere teater“, som samtlige folketingsmedlemmer har fået tilsendt.

Det ville være rimeligt, om man med den nye teaterlov havde sikret de små teatre en

[Sigsgaard.]

sikker økonomisk ballast. Lovens § 19 er så fortolkelig, at den på ingen måde kan være med til at sikre disse små teatre arbejdsro. De skal fortsat eksistere ved noget, man måske næsten kunne kalde tiggeri, og ved underbetaling af teaterarbejderen. Man burde også i loven have indbygget en ordning, der tvang radio og TV til at yde de små teatre en rimelig sum, hver gang man opførte stykker, der først har været afprøvet dér, sådan som det efterhånden ret ofte sker. I dag tager teatrene alle risici, og hvis der bliver tale om en succes, kan massemedierne uden vederlag til teatrene overtage succesen.

Stort set kan VS altså ikke være særlig tilfreds med teaterlovforslaget, fordi det helt igennem er præget af tanken om at fastholde befolkningen i de borgerliggjorte teatervaner. Vi kunne have tænkt os, at teaterloven som overskrift havde haft noget i retning af „Teater for folket“, og at man derefter havde sat sig hen for at finde ud af, hvordan man lavede en lov, der ville betyde, at teatret kom til at stå som et tilbud for de mange, som et teater, der gav lige store muligheder for alle teaterformer. Som det er nu, har man begunstiget det gammel-dags teater, hvis publikum jo udgør en forsvindende lille del af befolkningen. Ikke engang børneteateret har man gennem loven sikret ordentlige arbejdsvilkår ved gratis teatertilbud til alle børn.

Udvalgets ændringsforslag kan VS stemme for; som før sagt er der dér tale om forbedringer, om end mindre forbedringer. Men vi gør det med to bemærkninger: tilskuddet efter § 19 burde nok forbedres yderligere, bl. a. burde rabatten på abonnementerne nok refunderes fuldt ud. Bestemmelsen om virksomhedsnævn kan vi gå ind for, men vi havde gerne set nogle bestemmelser i loven om nævnenes sammensætning og kompetence. Der fremgår ikke rigtig noget herom, hverken af lovforslaget eller bemærkningerne eller betænkningen. Det, der så bliver spørgsmålet, er, om disse virksomhedsnævne vil blive en narresut, eller om de vil blive en virkelig forbedring; det har folketinget, når vi har vedtaget dette ændringsforslag, ingen indflydelse på. Det kunne nok afklares noget ved at stille ministeren det spørgsmål, om det er tanken, at de ansatte

gennem virksomhedsnævnet skal have væsentlig indflydelse på valget af teaterleder.

Af fru Hanne Reintofts ændringsforslag kan vi stemme for det første; også vi ser gerne reglen om politimestertilladelse afskaffet.

Med ændringsforslag nr. 2 vil man hindre en politisk begrænsning af den kunstneriske frihed, og vi er selvfølgelig 100 pct. enige i, at det skal hindres, uanset om man vurderer risikoen som stor eller lille. Men ændringsforslaget giver samtidig den kunstneriske leder så store beføjelser, at virksomhedsdemokrati på teatrene, så vidt vi kan skønne, bliver gjort mere end vanskeligt, og derfor vil vi ikke stemme for dette ændringsforslag.

Det samme gælder ændringsforslaget om landsdelsscenen i Sønderjylland; det har vi ikke sagligt grundlag for at vurdere og må derfor undlade at stemme.

Forslaget om fuld underskudsdekning for teatre har vi sympati for, men fordelingen af udgifterne med 50 pct. til staten og 50 pct. til amtskommunen er ikke gennemtænkt. Det vil f. eks. betyde, at København vil få sine udgifter forøget med væsentlige millionbeløb, medens det rigeste område i Danmark, Københavns amt, vil slippe næsten gratis — det bliver fortrinsvis Gladsaxe Teater, der dér bliver tale om — selv om det i meget høj grad er dette amts indbyggere, der bruger Københavns teatre. Jeg kunne have været gået videre med den tanke; det gælder andre områder i landet. Forslaget er for lidt gennemtænkt, det er økonomisk helt skævt, og det går imod de principper, som vi går ind for, og som jeg også troede fru Hanne Reintoft gik ind for, om byrdefordelingen mellem kommunerne. Det er altså helt skævt, og vi må stemme imod det.

Ministeren for kulturelle anliggender (K. Helveg Petersen): Jeg har enkelte bemærkninger at gøre til nogle af de punkter, der har været centrale i ordførernes taler.

Børneteateret har næsten alle været inde på. Jeg vil gerne understrege, at der nu vil blive stillet flere penge til rådighed for børne- og ungdomsteatre. Jeg kan her pege på, at der i oversigten over fordelingen af de økonomiske midler regnes med, at der skal i 1970-71 bruges 1.170.000 kr. mere end i finansåret 1969-70. Hertil kommer så den

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

omstændighed, at der med skolescenens bortfald bliver frigjort betydelige beløb til børneteateret.

Det er meget vigtigt, at man nu får drøftet nøje igennem, hvordan man kan formidle det, de mange børne- og ungdomsteatre har at byde på, og det er mange ting. Vi har været ude at se på noget af det, de har præsteret, og jeg tror, alle er imponeret over det, de har set. Nu er det vigtigt, at man formidler det til skolerne, og ministeriet vil gå i gang med at finde ud af, hvordan man bedst kan gøre det; vi er parat til hurtigt at gå i gang med arbejdet, så kontakterne kan dannes. Det er væsentligt, at de tilbud, børneteatrene kan byde på, mødes med de behov, der er i skolerne for at møde den dramatiske kunst — og der er et voksende behov, til dels vel som følge af det, skolerne selv gør for dramatiseringen i skolens almindelige undervisning. Jeg mener, der er muligheder for børneteaters vækst. Det er ikke helt tilfredsstillende vilkår, men alligevel langt bedre muligheder, end der har været før. Hvis så kommunerne virkelig går ind i arbejdet, skal der naturligvis komme midler fra dem, sådan at accelerationen kan foregå hurtigere. Jeg tror, der er en god fremtid foran børne- og ungdomsteatrene; det initiativ og det engagement, der præger børneteaternes ledere og skuespillerne, der er knyttet til dem, er en borgen herfor.

Statens teaterskole har været fremdraget, men ikke på den måde, at man har ønsket at kritisere den; jeg tror, at alle, der var derude, var ganske godt tilfreds med det besøg, og jeg er selv godt tilfreds med, at man kan drage den konklusion, at man nu er indstillet på, at de to pædagogiske principper, det princip, der udfolder sig på teaterskolen, og det, vi kender fra teaterskoler i provinsen, kan trives ved siden af hinanden; jeg tror, vi har brug for dem begge to. I hvert fald er det et rigtigt synspunkt, at statens teaterskole ikke endnu rigtig har haft lejlighed til at vise, hvad den duer til.

Flere af ordførerne var inde på spørgsmålet om forholdet til TV; jeg var inde på problemet forleden dag i et svar her i det høje ting. Det er mit indtryk fra møder ude omkring i landet, at der er en vældig interesse for dette spørgsmål, og som jeg sagde i mit svar forleden, vil vi i ministeriet under-

søge mulighederne. Der er adskillige økonomiske problemer forbundet med det, og der er også tekniske og kunstneriske problemer, som ikke så let lader sig løse. Men nu må vi se, hvad vi kan få ud af det, og jeg er meget interesseret i at fremme alle de muligheder, der måtte være.

Hr. Stæhr Johansen nævnte Falkoner-Centeret, og jeg vil gerne om det sige, at det er meget vigtigt, at vi kan bevare dette center, som er velegnet for gæstespil. Det er blot ikke muligt for os at få centeret bragt ind under § 19, stk. 1, hvor støttereglerne for andre teatre findes. Men jeg vil da gerne nævne, at vi fra kulturministeriet i årenes løb gang på gang har støttet gæstespil derude ved garantier; det vil vi fortsætte med, og vi vil også på anden måde søge at støtte centeret.

Så vil jeg gerne sige om den undersøgelse, fru Else-Merete Ross var inde på, at det lød vældig interessant. Man kan vel sige, at betænkning nr. 517 var et oplæg, der skulle give folk anledning til at udtale sig om deres syn på tingene og derigennem give politikere og offentligheden et indtryk af den måde, de prioriterede opgaverne på. Nu er det meget svært at foretage en prioritering af de kulturpolitiske opgaver, og når jeg skal gøre op, hvad jeg har fået ud af at læse den debat, der har været ført, er det ikke muligt for mig at opstille en rækkefølge, i hvilken man skal løse problemerne. Men der er tegn på, at der er en voksende interesse for diskussion, og det er altså denne diskussion, jeg gerne vil give næring til på torsdag, hvor de allerfleste af landets borgmestre og amtsborgmestre kommer til Holstebro, for at vi kan udveksle erfaringer og synspunkter, og for at vi kan foretage en indledende drøftelse af udgiftsfordelingen imellem stat, amt og kommune. Det bliver ikke en drøftelse, der fører til et konkret resultat; det bliver en åbning. Videre hen ad vejen må vi selvfølgelig drøfte netop den stilling, man tager til teatervirksomhed, og da vil de mange problemer, man har været inde på, kunne afdækkes.

I hvilket omfang vil amt og kommune gå ind med støtteforanstaltninger? Ja, det har ikke været muligt at klare det før; vi måtte jo afvente den nye kommunestrukturs ikrafttræden. Men forhandlinger er indledt, som hr. Stæhr Johansen sagde, med Frøde-

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

riksberg og Københavns kommuner, og nu går vi altså videre, så hurtigt vi kan. Jeg har lovet udvalget, at hvis der er mulighed for det, vil vi vende tilbage med forslag, der konkretiserer det, som man måtte være nået frem til. Men jeg forudser også i lyset af det, hr. Stærh Johansen nævnte om nogle af kommunernes utilfredshed med den måde, byrdeproblemer løses på, at der vil blive mange vanskeligheder at overvinde. Men det er der jo på alle områder; hvorfor skulle der så ikke også være det her?

Fru Gunhild Due nævnte igen Grønland og Færøerne. Jeg vil gerne sige, at der er muligheder. Vi har i øvrigt i de senere år i meget stor udstrækning støttet turneer til Grønland, og vi vil fortsætte dermed.

Må jeg sige om hr. Sigsgaards tanke, som han fremsatte under første behandling, at jeg ikke tror, vi kan komme ind på ideen om kulturkort. Vi har simpelt hen ikke økonomisk mulighed derfor, så alene af den grund kan det ikke lade sig gøre.

Hr. Sigsgaard ytrede frygt for — og den samme frygt ligger der i fru Hanne Reintofts ændringsforslag — at der skulle ske indgriben fra statens side. Det er der ikke tale om. Der er ikke nogen som helst grund til at tro, at man fra statens side, fra ministeriets side, vil gribe ind over for teatrenes frihed. Der kan være tale om den begrænsning, som økonomien sætter.

Vi er åbne over for, at der kan opstå andre former for ledelse af teatre, og det inddækker da i en vis udstrækning det, hr. Sigsgaard var inde på under første behandling.

Det økonomiske problem er jo det meget afgørende i hele sagen. Jeg ved ikke, hvor mange gange jeg har måttet slå fra mig ved at sige, at vi dog immervæk får 6 mill. kr. mere, hvilket er en forøgelse på 50 pct. Jeg siger til alle dem, der synes, det er for lidt — og det synes alle — at det ikke har været muligt at komme længere frem. Man må huske, hvad jeg også nævnte under første behandling, at når først en institution er placeret på et bestemt niveau i forhold til andre institutioner, er det meget svært pludselig at rive denne institution ud af sammenhængen og rykke den mange, mange trin i vejret. Det skulle vi gøre, hvis vi plud-

selig skulle eksplodere. Der er her tale om en vækst, men ikke om en revolution; hvis vi skal have en revolution på dette område, forudsætter det, som jeg så tit har peget på, at der er en baggrund i befolkningens ønsker om, at nu skal dette prioriteres meget højere, end det har været tilfældet hidtil, og denne holdning kan jeg ikke se er til stede.

Nu må vi afvente den fortsatte debat, og der er jo stillet i udsigt, at vi inden så længe igen vender tilbage til disse og andre teaterproblemer. Jeg håber og tror, at de forbedringer, der er sket, vil danne rammen for en sund og god udvikling; ja, en stærk udvikling inden for teaterlivet. Hvis der ude omkring i landet er interesse for det, hvis kommunerne virkelig vil se en opgave i at støtte teatervirksomhed, så tror jeg også, at de gode ønsker, som vi her er enige om at nære for teatret, vil blive opfyldt. Jeg takker for den tilslutning, forslaget har fået. Jeg er glad for, at det kan lade sig gøre at gennemføre det praktisk taget i enighed.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag nr. 1 uden for betænkningen af *Hanne Reintoft* (se sp. 6435) om en ny affattelse af kapitel 1
forkastedes med 114 stemmer mod 2.

§§ 1-8
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2 uden for betænkningen af *Hanne Reintoft* om en ny affattelse af § 9 (se sp. 6435)
forkastedes enstemmigt med 120 stemmer.

§§ 9 og 10
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3 uden for betænkningen af *Hanne Reintoft* (se sp. 6435)
forkastedes enstemmigt med 120 stemmer; 2 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§§ 11 og 12, ændringsforslagene nr. 1 og 2 i betænkningen, § 13; således ændret, og §§ 14-17
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4 uden for betænkningen af *Hanne Reintoft* om, at §§ 18 og 19 udgår, og om indsættelse af en ny paragraf (se sp. 6435)

forkastedes enstemmigt med 124 stemmer.

§ 18, ændringsforslag nr. 3 i betænkningen om en ny affattelse af § 19, § 19 i den ændrede affattelse, § 20, ændringsforslag nr. 4 i betænkningen, § 21, således ændret, ændringsforslag nr. 5 i betænkningen, § 22, således ændret, §§ 23-31, ændringsforslag nr. 6 i betænkningen, § 32, således ændret, § 33, ændringsforslag nr. 7 i betænkningen om en ændret affattelse af kapitel 9 og §§ 34-39 i den ændrede affattelse *vedtoges* uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ferie.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 35) findes i tidenden sp. 676, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 2033).

Der var stillet 19 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Erling Dinesen: Selv om det hovedsagelig er tekniske ændringer, som er indeholdt i arbejdsministerens lovforslag, har det taget en rum tid at få det færdigbehandlet i udvalget. Forslaget skulle træde i kraft den 1.

januar 1970, men det har regeringspartierne åbenbart ikke været særlig interesseret i. I alle tilfælde blev der ikke indkaldt til udvalgs møde i tiden fra den 22. november til den 3. februar i år. Det er muligt, at en medvirkende årsag hertil har været, at der i forvejen lå to andre ferieforslag i udvalget, nemlig socialdemokraternes og SF's forslag om en 4 ugers ferie, de to forslag, som blev afvist af regeringspartierne ved førstebehandling, som vi havde her i tinget før jul.

Jeg vil gerne for en ordens skyld føje til, at vi til arbejdsministerens mere tekniske forslag har stillet ændringsforslag i overensstemmelse med vort tidligere fremsatte forslag om en udvidet ferieret, selv om vi har en fornemmelse af, at dette ændringsforslag vil blive nedstemt, medmindre man da i mellemtiden er kommet på bedre tanker, hvilket desværre ikke forekommer meget sandsynligt.

Må jeg i øvrigt sige, at vi stærkt må beklage, at flertallet har fulgt arbejdsministerens efter min opfattelse helt usaglige tilsidesættelse af indstillingen fra det sagkyndige ferieudvalg vedrørende personkredsen, altså den indstilling, der gik ud på, at de af medhjælperloven omfattede personer skulle inddrages under ferieloven. Det, vi har oplevet, er, at da landbruget og venstre har protesteret herimod, har de radikale og de konservative bøjet sig, og vi må konstatere, også gennem udvalgsarbejdet, at landbrugets arbejdsgivere skal have deres vilje i denne sag. Vi har stillet et ændringsforslag på dette punkt, fordi vi finder det saglig rigtigt — som jeg sagde før, er det også i overensstemmelse med indstillingen fra det sagkyndige ferieudvalg — at også medhjælperne bliver omfattet af ferieloven; jeg anbefaler, at man stemmer for dette ændringsforslag.

Under udvalgsarbejdet er der i øvrigt opnået enighed om at begrænse arbejdsgivernes ret til at dekretere ferie i en opsigelsesperiode. Det er en forbedring af de gældende vilkår, noget, som vi kan være enige i. Jeg håber ikke, at de nye regler vil virke bremsende på en udvikling frem mod længere opsigelsesvarsler på arbejdsmarkedet — altså uden for funktionærområdet, hvor der jo er en udvikling i gang — hvor der er behov for at skabe nogenlunde den samme